

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Губарева С.Є., гр. Бз-20м

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **І.В. Нестеренко**

Державний біотехнологічний університет

На сучасному етапі трансформації економічних відносин нематеріальні активи створюють умови для здійснення господарської діяльності підприємств та сприяють підвищенню її ефективності та прибутковості. Важливою передумовою належної організації обліку нематеріальних активів є розуміння їх економіко – правової сутності та характерних особливостей, як ресурсів підприємства. Критичний аналіз численних трактувань дефініції «нематеріальні активи» дали можливість сформулювати його визначення, як законодавчо визнаних необоротних активів підприємства, у вигляді різних прав, що мають цільове призначення, реальну вартість та здатні приносити їх власникові (користувачеві) прибуток або іншу користь.

Нематеріальні активи – це цінності, які належать підприємствам і організаціям та не є фізичними матеріальними об'єктами, що уособлюють цінність в своїй фізичній суті, але мають вартісну та грошову оцінку завдяки можливості використання та отримання від них доходу. Характерною ознакою таких ресурсів є відсутність матеріального носія та надзвичайна складність визначення величини майбутнього прибутку від їх використання.

Узагальнення й систематизація підходів до класифікації нематеріальних активів як окремих авторів, так і нормативно – правових документів, аналіз практичних вимог підприємств дозволили розробити уточнену та деталізовану класифікацію нематеріальних активів за такими ознаками: стан використання; строк корисного використання; період отримання очікуваної вигоди; ступень ризику вкладень капіталу в нематеріальні активи; напрямки вибуття – із зазначенням мети їх застосування.

Удосконалення обліку нематеріальних активів неможливе без визначення їх достовірної оцінки. Оцінку нематеріальних активів у залежності від виду та шляхів надходження на підприємство доцільно здійснювати за такими методами: собівартості, капіталізації прибутку, спрощених методів дисконтування, звільнення від роялті. З метою посилення аналітичності облікової інформації та відповідності її потребам управління і аналізу рекомендовано відкривати до субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» рахунки третього

порядку. Така інформація дозволить розробити єдиний порядок формування первісної вартості нематеріальних активів, незалежно від напрямку їх надходження. За сучасних умов господарювання коло нематеріальних активів розширюється, що вимагає обґрунтування включення окремих видів прав до їх складу та більш чіткої систематизації субрахунків для обліку. Це створило передумови для розширення кількості субрахунків до рахунку 12 «Нематеріальні активи»: 123 «Права індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг», 126 «Гудвіл», 128 «Організаційні витрати».

В умовах реформування економічних відносин виріє попит на інтегровані системи управління. Тому є нагальна потреба у створенні нових АРМ типу «Управління нематеріальними активами». На базі інструментарію програми «Інфо-Бухгалтер» є доцільним: розширення стандартного плану рахунків (введення додаткових субрахунків до рахунку 12 і рахунків третього порядку до субрахунку 154); розробка класифікатора «Нематеріальні активи», який містить аналітичну інформацію до субрахунків рахунку 12, відомості щодо структурного підрозділу та особи, відповідальної за використання окремих об'єктів, їх напрямку надходження, використання та вибуття, характеру володіння тощо; створення шаблонів господарських операцій з нематеріальними активами (для обліку витрат на їх створення, операцій руху внаслідок безоплатної передачі чи внеску до статутного капіталу підприємств); застосування необхідних бланків для документального оформлення (у разі використання комплексних первинних документів).

Вдосконалення аналізу нематеріальних активів є одним з першочергових заходів впливу на підвищення ефективності всієї системи обліку шляхом оцінки структури, динаміки і ефективності використання нематеріальних активів. Розрахунок ефективності використання нематеріальних активів вимагає комплексного підходу із застосуванням методів економічного аналізу, за допомогою яких можна визначити взаємозв'язок між чинниками використання нематеріальних активів і ефектом впливу на прибуток підприємства. Аналіз обсягу та динаміки нематеріальних активів вказує на зменшення обсягів майже усіх нематеріальних активів за видами, крім прав користування природними ресурсами. Найбільшу питому вагу, як показує аналіз складу та структури нематеріальних активів, займають права користування природними ресурсами та права на об'єкти промислової власності, а найменшу – права на знаки для товарів та послуг. Результати аналізу ефективності використання нематеріальних активів показали збільшення дохідності нематеріальних активів, не зважаючи на зменшення їх рентабельності.